Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai 2021 m. gegužės 10 d. 21-91VK

DĖL ŽEMĖS ŪKIO, MAISTO, KAIMO PLĖTROS IR ŽUVININKYSTĖS PLĖTROS PROGRAMOS PROJEKTO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) išanalizavo Žemės ūkio, maisto, kaimo plėtros ir žuvininkystės plėtros programos projektą (toliau – Projektas) ir teikia pastabas.

Pirma, mūsų nariai pasigedo konkrečių problemų priežasčių identifikavimo. Dokumente skiriama daug dėmesio tam tikrų problemų simptomams aptarti, tačiau labai mažai kalbama apie gilumines tam tikrų probleminių reiškinių priežastis. Kaip pavyzdį galime pateikti Projekto pagrindime 24-25 psl. pateikiamą analizę dėl neefektyvių priemonių taikymo prisitaikymo prie klimato kaitos srityje. Nors analizėje teisingai įvardijamos šiandieninės politikos nesėkmės, tačiau visiškai neaptariama tai, kokios priemonės šiuo metu yra taikomos neefektyviai ir kokias priemones ketinama taikyti ateityje.

Projekte per mažai dėmesio skirta pluoštinių kanapių auginimo ir perdirbimo skatinimui

Atsižvelgiant į Europos Komisijos iškeltus **žaliojo kurso bei „Žiedinės ekonomikos“ tikslus**, taip pat į Vyriausybės programą, kurioje Vyriausybė įsipareigoja „Eiti Europos žaliojo kurso priešakyje ir palaikyti ambicingiausius Europos Sąjungos klimato kaitos suvaldymo tikslus“, programoje pasigendame numatytų priemonių, kaip ketinama skatinti pluoštinių kanapių auginimą ir investuoti į jų perdirbimo pajėgumus. Pluoštinė kanapė yra ypač tvari kultūra (1 ha pluoštinių kanapių „sugeria“ iki 13 tonų CO_2) ir turi didelį potencialą pakeisti medieną, taip pat kai kuriuos gamtą teršiančius gaminius, keli pavyzdžiai:

1. **Pluoštinė kanapė kaip alternatyva medvilnei ar linui**. Standartiniai kanapiniai audiniai panašūs į liną visomis savo savybėmis – drėgmės sugėrimu, ergonomiškumu. Tačiau kanapes yra daug lengviau auginti, nei linus, tuo tarpu pluošto derlius būna kelis kartus didesnis iš to paties sklypo ploto. Esant šiuolaikinėms tekstilės technologijoms galima pagaminti įvairaus storio ir minkštumo audinius. Iš tvarumo perspektyvos, pluoštinei kanapei užauginti reikia 75% mažiau vandens lyginant su medvilne, taip pat pluoštinei kanapei užauginti reikia daug mažesnių chemikalų kiekio.
2. **Pluoštinė kanapė kaip alternatyva iš medžio gaminamam popieriui**. Pluoštinės kanapės 65-70% sudaro celiuliozė (palyginimui, medyje – 40% celiuliozės), kuri yra reikalinga popieriaus gamybai. Iš kanapės pagamintas popierius gali būti perdirbtas iki 8 kartų (palyginimui, iš medžio pagamintas popierius – 3-5 kartus) ir nereikalauja balinimo chemikalais.
3. **Kanapės pluoštas kaip bioplastikas**. Kanapės pluoštas yra lengvai formuojama medžiaga, kurią galima naudoti liejimo įrenginiuose ir 3D spausdintuvuose. Tai yra medžiaga, kuri jau rado pritaikymą ir automobilių pramonėje.
4. **Pluoštinė kanapė kaip statybinė medžiaga.** Iš kanapių yra gaminamas vadinamasis „kanapės betonas“ – nedegi, atspari pelėsiui ir bakterijoms medžiaga, pasižyminti ypač gera šilumos ir garso izoliacija.

Be šių pavyzdžių, pluoštinė kanapė taip pat naudojama maisto, baldų pramonėje, kosmetikos gaminiuose, dalis derliaus taip pat panaudojama biokuro gamybai.

Dėl plataus pritaikymo lauko, **pluoštinė kanapės auginimo skatinimas gali duoti teigiamą šalutinį poveikį** (angl. *spillover effect*) **ir sudaryti sąlygas kokybiškų darbo vietų kūrimuisi įvairiuose sektoriuose**. Pluoštinės kanapės derlių pramonėje galėtu panaudoti tam tikrų atliekų perdirbėjai, produktų gamintojai, taip pat augintojų atstovai mato poreikį tyrimams sėklos genetikos srityje**.** Be kita ko, gera reguliavimo bazė ir valstybės investicijos galėtų ilguoju laikotarpiu pritraukti tiesiogines užsienio investicijas – automobilių pramonės, baldų gamybos, statybinių medžiagų gamybos įmones.

Iššūkiai ir galimybės

Vienu iš didžiausių iššūkių išlieka per mažos auginimo apimtys. 1956 metais SSRS bei rytų Europoje augo 803400 ha pluoštinės kanapės. 2018 metais Europoje buvo auginama tik 50 000 ha. Tai lemia ir mažą žaliavos pasiūlą gamintojams. Vis dėlto, mažos pluoštinės kanapės auginimo apimtys yra galimybė šioje srityje Lietuvoje įgyti lyginamąjį pranašumą Europos Sąjungoje, kaip pavyko padaryti finansinių technologijų srityje. Pavyzdžiui, maisto gamintojai Lietuvoje sunaudoja apie 3000-4000 tonų ekologiškų kanapgrūdžių per metus (tam reikalinga 6000-8000 tūkstančiai hektarų) ir šiandien jie yra vieni didžiausių ekologinių kanapgrūdžių perdirbėjų pasaulyje. Vis dėlto, norint pasiūlyti rinkai tekstilę, baldus ar statybines medžiagas, pagamintas iš pluoštinės kanapės, auginami plotai turi būti ženkliai didesni.

Pasiūlymai

1. Skatinti pluoštinės kanapės augintojų, perdirbėjų ir valstybės bendradarbiavimą. LVK matymu, ateityje galėtų veikti kooperatyvas, apjungiantis augintojus ir perdirbėjus, kurį valstybė galėtų skatinti skirdama finansavimo dalį gamybinės bazės sukūrimui ir apyvartinėms lėšoms. Kooperatyvo apimtyje galėtų rastis perdirbimo ir gamybos kompleksas, į rinką tiekiantis minėtas statybines medžiagas, bioplastiko gaminius ir tekstilę. Tokiems žingsniams, visų pirma, turi būti užtikrintas dialogas tarp įvairių sektorių verslo atstovų, suinteresuotų ministerijų bei viešųjų įstaigų.
2. Numatyti paramos priemones MTTP projektams, kuriais siekiama kurti pažangius produktus iš pluoštinės kanapės.
3. Sukurti sąrašą augalų, kurie padeda spręsti CO_2 „užrakinimo“ klausimą ir skirti tiesiogines išmokas tokias kultūras auginantiems ne tik ekologiškai ūkininkaujantiems, bet ir chemizuotiems ūkiams. Tokios kultūros gali būti pluoštinė kanapė, linai, vilnamedis ir kt. kultūros.

Poreikiui esant, **galime plačiau pristatyti mūsų siūlymus dėl pluoštinės kanapės auginimo bei perdirbimo skatinimo priemonių**. Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė Eglė Radišauskienė

Originalas nebus siunčiamas. Vilius Kriaučiūnas, el.p.: vilius@lvk.lt, tel. +370 5 212 1111